

A Jézus misztériuma elé

JELENITS ISTVÁN

Született 1932-ben. Magyar és hittan szakos piarista tanár. Írásai — előbb Tótfalusy István, később saját néven — negyven éve jelennek meg a Vigiliában. Legutóbbi írását a 2000. 1. számunkban közzöltük.

A tizenhatodik és tizenhetedik század a kalandok és fölfedezések kora. Az Ismeretlen szólítja, hívja a bátrak csapatát, s veszélyek, magányos, szívós küzdelem árán új szigetek, tengeri utak nyílnak az utazók elé. A természet is föltárja titkait: meghódol ő is a munka s a kockázattal, bajjal nem törődő, kalandorkedvű emberi akarat előtt.

A franciák földjét is hatalmas kaland, roppant fölfedezés izgalma hatja át. Nem a messzeségek, nem az új tudás lehetőségei vonzzák őket. Az ő kalandjuk célja az ember — sugara, metsző hidege a reflexió eszmélkedése, kísérletük sava a kétely, módszere a lélek anatómiája s önmagunk gyötrő analízise. Ennek a roppant kalandnak hőse Montaigne, Descartes és Pascal, Mme de La Fayette, Molière, Racine, La Bruyère és La Rochefoucauld — és mind a többiek, még La Fontaine, a jó Aesopus modern örököse is. Mint a fölfedezőutakon vagy a laboratóriumok, kémcsövek útvesztőiben, sokan eltévedtek itt is. A Port-Royal, a szkepszis s az a léha, mindenbe belefáradt 18. századi francia élet jelzi az eltévedtek nyomát, melynek végső gyümölcse a forradalom lett. A fölfedezések azonban mindig vért kívántak.

S ha ezek a „fölfedezések” — emberileg szólva — *megérték* az áldozatot; Pascalnak itt következő néhány lapja a század legnagyobb fölfedezése talán. „Absence de nouveauté et puissance d’originalité” — semmi újat nem mond, de lenyűgöz eredetiségének erejével. Csúcsra vezet és nem-mozduló sarokra. Jézus Krisztust állítja elénk, ahogyan Pascal fölfedezte, hosszú, veszélyes, kemény és önemésztő kutatóút után.

Most azonban ne a fölfedezőt keressük, hanem arra figyeljünk, akit számunkra is fölfedezett. Minden analízis, értéket kereső önboncolás — és minden fáradt, álságokon, magunk és mások nyomorúságán megrendült „kísérlet” végén Rá kell találnunk, ha valóban *végig* kibírjuk a „kalandot”. — Ha mindenben kételkedel (legjobban pedig önmagadban), Órajta nem fog a kétely. Ha az emberi lét gyarlóságának terhe lenyűgöz, az Ő elesettségében új élet csírájára találsz.

E lapok írója nem volt szónok és lelkipásztor, hanem a lélek tájainak magányos fölfedezője. Gondolatai nem a társaság csevegéséből fakadtak, a magány tépő gondja fogta formába őket. S épp itt, ahol a fölfedező út kalandja célba jut, az egyedüllét párbeszéddé táguul, s a reflexió pontos szavai imává tüzesednek.

Pascal a világ egyik legnagyobb imádkozója. Ha szavait olvasva — imádkozva, mégis akarunk valamit *tőle is* tanulni, ezt az elszánt kitartást, az ima veszélyben és kietlenségben is megálló heroizmusát próbáljuk tőle eltanulni.

BLAISE PASCAL

Jézus misztériuma

A *Jézus misztériuma* című szöveget csak 1844-ben publikálták Pascal autográf kézirat-hagyatékából. A *Gondolatok* későbbi kiadásában nem maradt együtt ez az összeállítás. Brunschvicg mértékadó kiadásában az egész szövegegység legnagyobb része a *Gondolatok* 553. darabjaként jelenik meg. A többi szakasz számait — az esetleges visszakeresés érdekében — felüntetjük.

Halálában emberi kezeiktől okozott kínokat szenved át Jézus; agóniájában azonban magakeltette gyötrelmeket: turbavit semetipsum (Jn 11,33). Nem emberi kéz; mindenható kar sújt most: ezt a bűntetést csak a Mindenható viselheti el.

Jézus legalább három legkedvesebb barátjában vigasztalást keres — és azok alszanak. Kéri őket, hogy virrasszanak vele egy kevésbé, és ők — teljes nemtörődomséggel magára hagyják. Részvétük oly csekély, hogy egy percig sem tudja szemükről leparancsolni az álmot... Így aztán Jézus egyedül marad, kiszolgáltatva az isteni haragnak.

Jézus egyedül van: nem hogy nem érzi, nem osztja fájdalmát senki más, *tudója* sincs, csak ő tud róla, meg a Magasságbeli Isten.

Jézus kertben van. Nem a gyönyörűség kertjében, mint az első Ádám — ahol maga is elveszett, s vesztére lett az egész emberi nemnek —, hanem a gyötrelmek kertjében, ahol üdvösséget szerez magának és az emberi nemnek.

Végigszenvedti ezt a kint és elhagyatottságot az éjszaka borzalmas magányában.

Azt hiszem, Jézus soha máskor nem panaszkodott, de most panaszkodik, s úgy, mintha túlcsonduló szomorúságát nem tudná többé magában tartani: Szomorú az én lelkem mindhalálig.

Jézus társaságot és enyhülést keres az emberek között. Azt gondolom, egész életében egyedülálló eset ez. S most sem talál vigasztalásra, mert tanítványai alszanak.

Jézus haláltusája a világ végéig tart — hogyan alhatnánk alatta?

Jézus teljes kiszolgáltatottságában, virrasztásra hívott barátait is álomban találva neheztel, mert veszedelemnek tették ki *magukat* —